

گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

بررسی موانع توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه ساکنان روستا

(مطالعه موردی: روستای سهلاور در شهرستان کهنوج)

صادق اصغری لقمجانی*^۱، حسن آشینه^۲

asghari2750@yahoo.com

استادیار و عضو هیئت علمی گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زابل ۱

hasanashineh@gmail.com ۲

تلفن نویسنده: ۰۹۱۲۳۲۶۳۹۴۹

چکیده

توریسم روستایی، یکی از مفاهیم و اشکال توسعه پایدار است که در آن از منابع موجود در مناطق روستایی استفاده می‌شود. این گونه توسعه، کمترین تأثیر مخرب را دارد یا اصولاً فاقد چنین تأثیراتی است و از رهگذر ارتقای سطح بهره‌وری در مناطق، ایجاد اشتغال، اصلاح توزیع درآمد، حفظ محیط روستا و فرهنگ بومی، جلب مشارکت مردم محلی و ارائه شیوه‌های مناسب برای منطبق ساختن باورها و ارزش‌های سنتی با شرایط امروزی، منافع روز افزون را نصیب مناطق روستایی می‌سازد. گردشگری از مهمترین فعالیت‌های انسان معاصر است که همراه با بوجود آوردن تغییراتی شگرف در سیمای زمین، اوضاع سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و روش زندگی انسان‌ها را دگرگون می‌سازد. همچنین این مقوله یکی از عوامل بسیار مهم در راستای تبادل فرهنگی و آشنایی با ملل دیگر از ابعاد متعدد طبیعی، فرهنگی و ... می‌باشد. هدف از تحقیق حاضر بررسی موانع توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه ساکنان روستا در روستای سهلاور در شهرستان کهنوج می‌باشد. روش انجام تحقیق توصیفی-تحلیلی است، و گردآوری داده‌ها به صورت اسنادی-کتابخانه‌ای، و همچنین ابزار پرسش‌نامه بوده است. جامعه آماری تحقیق، ساکنان دهستان مذکور می‌باشد. واحد نمونه نیز سرپرستان خانوارهای روستایی، سپس با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه‌ای شامل ۵۰ خانوار تعیین گردید. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار Spss استفاده نموده‌ایم. نتایج تحقیق از نظر مخاطبان نشان داد که، توسعه گردشگری در محدوده مورد مطالعه با موانع و تنگناهای از جمله: اقتصادی و مالی (عدم اشتغال زایی مناسب گردشگری در روستا، پایین بودن سطح درآمد و زندگی مردم، و...)، اجتماعی-فرهنگی (نبود تبلیغات و اطلاع رسانی مناسب برای گردشگران، نبود راهنمای تور آگاه به توانمندی‌های گردشگری و ارائه آن به گردشگران به ویژه خارجی‌ها، و...)، کالبدی-فضایی (ناکافی بودن امکانات رفاهی و اقامتی روستا، نامناسب بودن زیرساخت‌های محیطی و کالبدی، نبود راه دسترسی مناسب به آثار تاریخی موجود در روستا، و...)، ساختاری مدیریتی (نبود برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح برای گردشگری پایدار، کمبود حجم برنامه‌های صدا و سیما در موضوع گردشگری روستا در سطح استانی و ملی، و...)، جغرافیایی و محیطی (آفتابی بودن بیشتر روزها در طول سال، برخورداری از روزهای سرد و برفی به همراه باد در اغلب اوقات سال و...)، مواجه می‌باشد.

گردشگری، جغرافیا و محیط زیست پایدار

کلمات کلیدی: موانع توسعه، گردشگری، گردشگری روستایی، شهرستان کهنوج، سهلاور.

مقدمه و طرح مسئله

به باور اکثر صاحب نظران صنعت گردشگری روستایی در عرصه نوین جهانی، یکی از راه‌های تنوع بخشیدن به اقتصاد و افزایش شاخص‌های توسعه انسانی، افزایش بهره‌وری و کارآمدی نیروی انسانی، اشتغال‌زایی، تعامل فرهنگ‌ها و حفظ محیط زیست و در مجموع توسعه پایدار روستایی (شمس‌الدینی، ۱۳۸۹: ۲). بر اساس گزارش WTO تعداد گردشگران جهان، سالیانه ۴۰ / ۳ درصد رشد دارد و در سال ۲۰۲۰ به ۱/۶ میلیارد نفر می‌رسد. در همین زمان، هزینه‌های گردشگران در سرتاسر جهان در هر سال ۶/۷ درصد رشد دارد و به ۲ تریلیون دلار می‌رسد. (حسین پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۲). درآمد کشورهای که جاذبه‌های وسیع گردشگری دارند، با یک درصد ارزش گردش مالی این صنعت، سالانه به حدود ۲۰ میلیارد دلار خواهد رسید که برای اقتصادهایی مانند اقتصاد ایران، این رقم قابل توجه است و می‌تواند تمام فعالیت‌های اقتصادی آن رامتأثر سازد (نوبخت و پیروز، ۱۳۸۷). لویس ترنر گردشگری را امید بخش‌ترین و پیچیده‌ترین صنعتی می‌داند که جهان سوم با آن روبه روست و معتقد است گردشگری بیشترین قابلیت را برای جانشینی دیگر صنایع درآمدزا دارد (الوانی و همکار، ۱۳۸۵: ۱۵۸). توسعه صنعت گردشگری، به ویژه برای کشورهای در حال توسعه که با معضلاتی همچون میزان بیکاری بالا، محدودیت منابع ارزی و اقتصاد تک محصولی مواجه هستند، از اهمیت فراوانی برخوردار است. اقتصاد ایران نیز اتکای شدیدی به درآمدهای حاصل از صادرات نفت دارد. از این رو به منظور تنوع بخشیدن به منابع رشد اقتصادی و درآمدهای ارزی و همچنین ابعاد فرصت‌های جدید شغلی در کشور، توسعه صنعت گردشگری از اهمیت فراوانی برخوردار است؛ چرا که ایران از نظر جاذبه‌های گردشگری جزء ده کشور اول جهان قرار دارد و از پتانسیل بسیار زیادی برای جهانگردی و گردشگری بین‌المللی برخوردار است (بهروز، ۱۳۹۲: ۲). توسعه گردشگری در کشور و به ویژه در روستای سهلاور در شهرستان کهنوج با محدودیت‌ها و تنگناهایی مواجه است. تنگناهای توسعه گردشگری در محدوده مورد مطالعه به عوامل مختلفی بستگی دارد از جمله: عدم حمل و نقل مناسب، کمبود تاسیسات رفاهی، کمبود تسهیلات، نیروی انسانی و ضعف نظام آماری، موانع و تنگناهای قانونی، ضعف‌های مدیریتی، مشکلات آموزش نیروی انسانی و هزینه بالای سفر. در این تحقیق سعی بر شناسایی و اولویت‌بندی موانع توسعه گردشگری در روستای سهلاور در شهرستان کهنوج می‌باشد. اکنون تحقیق حاضر در راستای پاسخ به این سوال می‌باشد که، از دیدگاه ساکنان روستای سهلاور، توسعه گردشگری در محدوده مورد مطالعه با چه موانع و تنگنای روبه رو می‌باشد؟

پیشینه نظری

انسان امروزی به مراتب بیشتر از اسلاف خود تغییر و جابه‌جایی را در زندگی خود تجربه می‌کند، به صورت کلی، تغییر و جابه‌جایی به دو شکل صورت می‌گیرد، عمودی و افقی. تحرک عمودی از تغییر پایگاه اجتماعی - اقتصادی انسان حکایت دارد؛ تحرک